

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення щодо запровадження пропорційності відповідальності за
перевищення встановлених обмежень швидкості руху
транспортних засобів»
(реєстр. № 13314-1 від 04.06.2025)*

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання посилення адміністративної відповідальності за перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів у контексті проекту Закону України (реєстр. № 13314-1 від 04.06.2025) (далі – законопроект). За результатами аналізу визначено ризики законопроекту.*

***Ключові слова:** адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, перевищення обмежень швидкості, дорожній рух, транспортні засоби, штраф.*

Вступна частина. У державах-членах Європейського Союзу (далі – ЄС) правове регулювання відповідальності за перевищення максимальної швидкості руху транспортних засобів ґрунтується на єдиних, основоположних вимогах і стандартах, визначених Директивою 2014/45/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 3 квітня 2014 року про періодичний технічний контроль придатності до експлуатації моторних транспортних засобів та їх причепів та про скасування Директиви 2009/40/ЄС. Для визначення розмірів штрафів за перевищення показників максимальної швидкості руху використовуються різноманітні критерії у вигляді: конкретних величин перевищення встановленої максимальної швидкості руху транспортних засобів («кроків» перевищення швидкості); типів транспортних засобів та їх технічних характеристик; тривалості порушення, тобто періоду часу, протягом якого воно відбувалося; місця вчинення порушення, зокрема, у населених пунктах або поза ними; особливостей доріг, на яких відбувався рух транспортних засобів; повторності або кількості випадків вчинення таких порушень; наявних зовнішніх умов, за яких здійснювався рух транспортного засобу, наприклад, несприятливих погодних умов, стану видимості через туман, снігопад, дощ, а також деяких інших обставин, за яких перевищення швидкості руху може створювати більш небезпечні наслідки для оточуючих. Як правило, штрафні санкції застосовуються, починаючи з перевищення максимальної швидкості руху на 10–20 км/год, а діапазон відповідних сум штрафів може становити від 40–60 до 1500–3000 євро. Водночас визначальним для встановлення розміру штрафів є принцип пропорційності, згідно з яким збільшення показників, на які перевищується максимально допустима за даних умов швидкість руху транспортних засобів, тягне за собою відповідне збільшення розмірів грошових стягнень, що накладаються за такі дії.

Для України в умовах адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС актуальними й важливими залишаються питання посилення

відповідальності водіїв у разі вчинення ними правопорушень швидкісного режиму під час керування автотранспортними засобами.

Метою досліджуваного законопроекту є зменшення кількості ДТП із загиблими та травмованими шляхом запобігання правопорушенням зумовленим перевищенням встановлених обмежень швидкості руху, за допомогою збільшення розмірів штрафів, зокрема удосконалення системи покарань за відповідні правопорушення, що передбачає запровадження принципу пропорційності покарання залежно від розміру перевищення встановленого обмеження швидкості руху. Законопроектом пропонується внесення змін до статей 22, 122, 221, 222, 235¹, 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а також доповнення КУпАП новою статтею 122⁶, якою визначатимуться правопорушення, пов'язані з перевищенням установлених обмежень швидкості руху, та в якій пропонується запровадити градацію розмірів штрафів за перевищення встановлених обмежень швидкості руху.

Представлений законопроект є альтернативним до законопроекту (реєстр. № 13314 від 30.05.2025), щодо якого Дослідницькою службою Верховної Ради України було підготовлено інформаційну довідку, в якій визначено його основні ризики.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Основна частина. У чинній редакції частини першої статті 122 КУпАП визначено, що перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів на годину передбачає накладення штрафу в розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Частина четверта статті 122 КУпАП встановлює, що перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на п'ятдесят кілометрів на годину передбачає накладення штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Тобто розмір штрафу за перевищення швидкісного режиму коливається у діапазоні від двадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Згідно із запропонованою диспозицією статті 122⁶ КУпАП (у редакції законопроекту) встановлена диференціація (градація) розмірів штрафів за перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів – від сорока до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Відповідно до частини першої статті 122⁶ КУпАП (у редакції законопроекту) у випадку перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на двадцять кілометрів на годину передбачено накладення штрафу в розмірі сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Частиною другою статті 122⁶ КУпАП (у редакції законопроекту) у випадку перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на тридцять кілометрів на годину передбачено накладення штрафу в розмірі вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Відповідно до частини третьої статті 122⁶ КУпАП (у редакції законопроекту) у випадку перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів

більш як на сорок кілометрів на годину передбачається накладення штрафу в розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Частина четверта статті 122⁶ КУпАП (у редакції законопроекту) встановлює, що у випадку перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на шістдесят кілометрів на годину передбачено накладення штрафу в розмірі ста шістдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Частина п'ята цієї статті (у редакції законопроекту) регламентує, що у випадку, якщо відбулося перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на вісімдесят кілометрів на годину, передбачається накладення штрафу в розмірі двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Загалом це удвічі більше, ніж суми штрафів, які діють в Україні, передбачені чинною редакцією частини четвертої статті 122 КУпАП. Своєю чергою, діапазон покарання передбачає порушення швидкісного режиму від двадцяти до вісімдесяти кілометрів на годину, замість встановленого у межах від двадцяти та більше як на п'ятдесят кілометрів на годину.

Таким чином, суб'єктом законодавчої ініціативи певним чином враховано загальноєвропейські стандарти запровадження принципу пропорційності, який є важливим інструментом дотримання балансу між публічними інтересами та приватними правами особи, і який означає, що розмір штрафу і, відповідно, покарання за перевищення швидкості залежить від ступеня перевищення за таким форматом: чим більше водій перевищує показники швидкості, тим суворішим буде покарання. Водночас, на думку суб'єкта законодавчої ініціативи, правопорушення швидкісного режиму до двадцяти кілометрів на годину не містить складу адміністративного правопорушення. Також у запропонованій редакції статті 122⁶ КУпАП не враховано питання визначення розміру адміністративних стягнень за повторне протягом року вчинення правопорушення щодо перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів.

Незважаючи на збільшення сум штрафів, обґрунтування їх розмірів у доданих до законопроекту документах відсутнє. Зазначене не відповідає вимогам статті 33 КУпАП, оскільки суми штрафів мають відповідати принципу пропорційності адміністративного стягнення рівню суспільної шкідливості вчиненого правопорушення, його поширеності, конкретним обставинам вчинення і негативним наслідкам, які воно завдає встановленому порядку управління, власності та правам громадян.

У пояснювальній записці зазначено, що реалізація запропонованого проекту закону не потребує додаткових видатків із державного бюджету або місцевих бюджетів України. Водночас за наслідками очікуваної сплати винними особами адміністративних штрафів передбачається значне збільшення надходжень до державного бюджету. Внаслідок цього, практична реалізація цього закону матиме суттєвий вплив на підвищення показників дохідної частини державного бюджету. Незважаючи на це, у супереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної

Ради України необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

Положення пункту 1 Прикінцевих положень законопроекту не узгоджуються з позицією Конституційного Суду України, який у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020 відзначив, що в контексті принципу верховенства права важливим є встановлення при внесенні змін до законодавства розумного часового проміжку між офіційним оприлюдненням закону і набранням ним чинності.

Висновок. В Україні існує нагальна потреба законодавчого забезпечення посилення адміністративної відповідальності за перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів. Представлений законопроект докорінно не змінює існуючий підхід, закріплений у чинному законодавстві, щодо звільнення від адміністративної відповідальності правопорушників у випадку перевищення ними швидкості до двадцяти кілометрів на годину. Це потребує перегляду відповідно до рекомендацій ЄС, якими встановлено покарання залежно від ступеня перевищення швидкості саме в діапазоні перевищення від 1 до 70 км/год із метою запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із перевищенням швидкості, що, на жаль, було проігноровано. Також законопроект потребує доопрацювання в частині узгодження розмірів штрафів як виду стягнення, визначення розміру адміністративних стягнень за повторне протягом року вчинення правопорушення щодо перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*